

ČESKÁ SOUDOVBÁ HUDBA 20. STOLETÍ

01 0213 mo
11 0213 ste

LEOŠ JANÁČEK

THEMA CON VARIAZIONI Zdenčiny
variae (Zdenka's Variations)

SONÁTA „1. X. 1905“ — Z ulice
(From The Street)

1. Předtucha — Presentiment
2. Smrt — Death

Ze skladeb, které Leoš Janáček napsal za studí v Lipsku r. 1879, si nejvíce cenil Variací B dur, zvaných též „Zdenčiny variae“. (Věnoval je své budoucí choti). Jsou psány technicky jistou, ne však ještě osobitou rukou: nesou stopy vlivů romantické klavírní literatury.

Na Leoše Janáčka hluboce zapůsobila demonstrace za českou universitu v Brně, při které byl zabit mladý dělník František Pavlík. Pod dojmem této události složil třívětou klavírní sonátu „Z ulice 1. 10. 1905“. S dílem však nebyl spokojen. Spálil třetí větu a později zahodil i rukopis prvních dvou částí. Naštěstí se tyto dvě věty — Předtucha a Smrt — zachovaly v opisu interpretky Ludmily Tučkové.

„Tři moravské tance“ jsou stylizace lidových melodí. Ej danaj z roku 1892 má virtuózní bravuru, Čeladenský a Pilky zaujmou modernějším harmonickým řešením.

V posledním měsíci života byl Janáček zahrnován projevy nejvyššího uznání i nabídkami a zakázkami. Z nich splnil jen jednu. Pro jihoslovanský časopis Muzika, s věnováním slovinskému skladateli Milojevičovi, napsal drobnost pro mládež „Vzpomínka“, svou poslední skladbu.

Čtyřvětý cyklus „V mlhách“ z r. 1912 je jedním z nejsubjektivněji inspirovaných klavírních děl Leoše Janáčka. Nejen podzim v přírodě, ale i nejistoty a bolesti v nitru člověka se odrazily v utváření díla. Všechny jeho části mají podtext intimní zpovědi plné smutku. Jsou spojeny motivicky i volbou tónin s převahou černých kláves. Z Janáčkovy tvorby má toto dílo slohově nejbliž k impresionismu.

TŘI MORAVSKÉ TANCE
(Three Moravian Dances)

1. Ej danaj!
2. Pilky
3. Čeladenský

VZPOMÍNKA (Reminiscence)

Из произведений, написанных Леошем Яначек в период учебы в Лейпциге в 1879 г., композитор особенно ценил Вариации си бемоль мажор, названные им „Зденкиными вариациями“ (посвящены будущей жене Яначека Здене). Вариации написаны уверенной рукой, однако носят ясные следы воздействия романтической фортепианной литературы.

Большое впечатление произвела на Леоша Яначека демонстрация в Брно за открытие чешского университета, во время которой был убит молодой рабочий Франтишек Павлик. Под впечатлением этого события композитор написал трехчастную фортепианную сонату „На улице 1. 10. 1905“. Однако написанное произведение не удовлетворило Яначека и он сжег третью, а затем уничтожил и первые две части. К счастью, последние — „Предчувствие“ и „Смерть“ — сохранились в записи исполнительницы Людмилы Тучковой.

„Три моравские танца“ написаны на народные мелодии. „Эй, Данай“ (1892 г.) отличается виртуозностью фактуры, „Челаденский“ и „Пилки“ своеобразием гармонического сопровождения.

В последние годы жизни Леош Яначек, окруженный всеобщим признанием, был буквально завален различными заказами и просьбами о сочинении музыки. Композитор откликнулся лишь на один из них. Для югословенского журнала „Музыка“ он написал пьесу для молодежи „Воспоминание“, посвященную словенскому композитору Милоевичу.

Четырехчастный цикл „В тумане“, созданный в 1912 г., одно из самых субъективных фортепианных произведений Леоша Яначека. В его музыке отражена не только осень в природе, но и страдания и внутренние переживания человека. Все части цикла носят характер печальной интимной исповеди. Цикл объединен тематически, значительно преобладание тональностей на черных клавишах. В творчестве Яначека это наиболее близкое импрессионизму произведение.

RADOSLAV KVAPIL

klavír

V MLHÁCH (In The Mists)

1. Andante
2. Molto Adagio
3. Andantino
4. Presto. Meno mosso

Of all compositions which Janáček wrote during his studies at Leipzig in 1879, he appreciated the most „The Variations in B major“, called also „The Variations of Zdenka“ (he dedicated them to his future wife). They are written by a technically sure but not yet characteristic hand, and have the traces of influence of the romantic piano literature.

The demonstrations for the Czech University in Brno, at which was killed a young worker František Pavlík, influenced deeply Leoš Janáček. Under the impression of that event he composed three movements piano sonata „From the Street on the First of October 1905“. But he was not satisfied with this work. He burned the third movement and later threw away even the manuscript of the first two parts. Luckily, these two movements — „Presentiment and Death“ — were preserved in a copy by the interpreter Ludmila Tučková.

„Three moravian dances“ are the stylization of folk melodies. „Ej danaj“ from the year 1892 has a virtuoso bravura. „Čeladenský“ and „Pilky“ will captivate by their more modern harmonical solution.

In the last month of his life Janáček was overwhelmed by expressions of highest recognition and even by offers and orders. Only one of them he fulfilled. It was for the Yugoslav magazine „Muzika“; with a dedication to the Slovenian composer Milojevič he wrote a bagatelle for youth „Memory“, his last piano composition.

Four movements cycle „In the Mists“ from the year 1912 is one of the most subjectively inspired piano works of Leoš Janáček. Not only the autumn in the nature, but as well the uncertainties and pains in the inwards of a man are reflected in the creation of this composition. All its parts have the sub-text of intimate confession, full of sadness. They are connected in motives and even by choice of scales with the preponderance of black keys. From the whole of Janáček's creation this composition is in its style nearest to impressionism.

Hudební režie: dr. Jaroslav Smolka
Zvuková režie: Jiří Zobač
Nahráno v Rudolfinu, Praha 1970
Cover © Zdeněk Chotěnovský 1969
Sleevenote © dr. Milena Galušková 1970
All rights of copying, broadcasting performances are reserved
Made in Czechoslovakia

Von den Kompositionen, die Leoš im Jahre 1879 während seiner Stud in Leipzig geschrieben hat, schätzte er die Variationen B-Dur, auch „Zdenkriationen“ genant (er widmete sie künftigen Gattin). Sie verraten eine technisch sichere, jedoch noch nichtliche Handschrift und zeigen Spuren Einflüssen der romantischen Klavierliteratur.

Leoš Janáček war sehr stark von der Demonstration an der tschechischen Universität in Brünn beeindruckt, bei der ein junger Mann namens František Pavlík getötet wurde. Unter dem Eindruck dieses Ereignisses komponierte er die dreisätzige Klaviersonate „Von der Straße — 1. 10. 1905“. Janáček jedoch mit dem Werk nicht zufrieden verbrannte den dritten Satz und warf auch die beiden ersten Teile weg. Zu Glück blieben diese beiden Sätze — Vorahnung und Tod — in der Handschrift der Interpretin Ludmila Tučková erhalten.

Die Drei mährischen Tänze sind eine Stilisierung volkstümlicher Melodien. „Ej danaj“ aus dem Jahre 1892 zeichnet sich durch seine Bravour, „Čeladenský“ und „Pilky“ durch moderne harmonische Lösungen aus.

In den letzten Monaten seines Lebens wurde Leoš Janáček mit Kundgebungen höchster Anerkennung und mit Angeboten und Bestellungen überhäuft. Von allen erfüllte er nur eine: für die südslawische Zeitschrift „Muzika“ schrieb er eine Widmung an den slowenischen Komponisten Milojevič. Er schrieb das kleine „Erinnerung“, seine letzte Klavierkomposition.

Der viersätzige Zyklus „Im Nebel“ aus dem Jahre 1912 ist eines der am subjektivsten Klavierwerke Leoš Janáček's. Nicht nur der Herbst in der Natur, sondern die Unsicherheit und der Schmerz im Innern spiegeln sich in der Gestaltung des Zyklus wider. Alle Sätze sind im Untertext geimpft mit intimen, von Trauer erfüllten Bildern. Sie sind sowohl motivisch als auch durch die Wahl der Tonarten, vorwiegend auf den schwarzen Tasten, miteinander verbunden. Von der ganzen Schaffen steht dieses Werk dem Impressionismus am nächsten.